

RYSZARD GRZESIK*

**KOMISJA WCZESNYCH DZIEJÓW SŁOWIAN
IM. PROFESORA GERARDA LABUDY
PRZY MIĘDZYNARODOWYM KOMITECIE SŁAWISTÓW**

**PROF. GERARD LABUDA COMMISSION OF EARLY SLAVIC HISTORY
AFFILIATED TO THE INTERNATIONAL COMMITTEE OF SLAVISTS**

Abstract. The texts above, in the chapter “Antique and Medieval Concepts of Slavs Origin” include papers presented during the 16th International Congress of Slavists by members of Prof. Gerard Labuda Commission of Early Slavic History affiliated to the International Committee of Slavists. The main subject of the session was “Antic and Medieval Concepts of Slavic Origin”. Information about the participants and the Commission’s activity is provided with the Statute and a list of members attached.

Keywords: International Committee of Slavists; Prof. Gerard Labuda Commission of Early Slavic History

Artykuły opublikowane powyżej w dziale „Antyczne i średniowieczne koncepcje pochodzenia Słowian” są tekstami wygłoszonymi podczas bloku tematycznego „Antyczne i średniowieczne koncepcje pochodzenia Słowian”, wygłoszonego podczas XVI Międzynarodowego Kongresu Sławistów w Belgradzie 21 sierpnia 2018 r., a przygotowanego przez Komisję Wczesnych Dziejów Słowian im. Profesora Gerarda Labudy przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów. Ich publikacja jest okazją, by przedstawić bliżej Czytelnikom działalność tej Komisji.

Idea Międzynarodowych Kongresów Sławistów sięga korzeniami XIX-wiecznych ruchów odrodzenia słowiańskiego. Do historii przeszedł Kongres Słowiański w Pradze, zorganizowany na fali Wiosny Ludów w 1848 roku. Nieudaną próbą kontynuacji idei Kongresów był Zjazd Słowiański w Petersburgu i Moskwie w 1867 r., zbojkotowany – co zrozumiałe w ówczesnej sytuacji – przez Polaków. Do idei zwoływania cyklicznych kongresów powrócono w 1929 r. w Pradze. Zor-

---

* ORCID: 0000-0001-7887-6895; Instytut Sławistyki PAN, ul. J. Bartoszewicza 1B/17, 00-337 Warszawa, e-mail: grzesik@man.poznan.pl.

ganizowany wówczas Kongres uznawany jest za I Międzynarodowy Kongres Słowistów. W roku 1934 badaczy gościła Polska (Warszawa i Kraków). III Kongres planowany we wrześniu 1939 r. w Belgradzie nie odbył się z powodu wybuchu II wojny światowej. Do cyklu spotkań co pięć lat wrócono po wojnie, a dla ich organizacji powołano w 1955 r. Międzynarodowy Komitet Słowistów. Przy Komitecie działają komisje tematyczne gromadzące badaczy określonego zagadnienia studiów słowiańskich pochodzących z różnych krajów, nie tylko słowiańskich. Obecnie działa ich 40. Dla przykładu wymienimy Komisję Socjolingwistyki, na której czele stoi prof. dr hab. Halina Kurek (UJ), Komisję Bałkanistyki Historycznej i Kulturowej, której przewodniczącą jest prof. dr hab. Jolanta Sujecka (UW, wcześniej Instytut Sławistyki PAN), Komisję Etnolingwistyczną z prof. dr hab. Jerzym Bartmińskim (UMCS oraz Instytut Sławistyki PAN) na czele oraz Komisję Bibliografii Lingwistycznej z dr. Pawłem Kowalskim, który zastąpił długoletnią przewodniczącą dr Zofię Rudnik-Karwatową (obydwoje: Instytut Sławistyki PAN), na czele. Komisje prowadzą aktywność naukową przede wszystkim na niwie językoznawstwa, literaturoznawstwa i kulturoznawstwa sławistycznego.

Komisja Wczesnych Dziejów Słowian im. Prof. Gerarda Labudy została powołana do życia na XV Międzynarodowym Kongresie Słowistów w Mińsku w sierpniu 2013 r. z inicjatywy prof. dra hab. Jerzego Strzelczyka (UAM). Miała grupować badaczy zajmujących się starożytnościami i mediewistyką sławistyczną. Organizatorzy założyli, że pierwszym zagadnieniem, któremu poświęcą się członkowie, będzie kwestia etnogenezy Słowian w świetle przekazów źródeł narracyjnych powstałych w średniowieczu w krajach słowiańskich. Z założenia pierwsza kadencja do 2018 r. była okresem eksperymentalnym, mającym wypracować modele aktywności Komisji na przyszłość oraz współpracy naukowo-badawczej między jej członkami. Kontakty utrzymywaliśmy przeważnie za pomocą elektronicznych środków komunikacji. Współpraca zaowocowała zorganizowaniem wspomnianego wyżej bloku tematycznego na XVI Międzynarodowym Kongresie Sławistycznym w Belgradzie w dniu 21 sierpnia 2018 r., który poświęcony został antycznym i średniowiecznym koncepcjom pochodzenia Słowian. Materiały z wystąpień pozwalamy sobie zaprezentować Czytelnikom.

W trakcie bloku, w którym wystąpiło czterech uczestników moderowanych przez dra Wojciecha Mądrego z Instytutu Sławistyki PAN (Warszawa, oddział w Poznaniu), wygłoszono pięć referatów. Referat wprowadzający Ryszarda Grzesika (Instytut Sławistyki PAN, Warszawa, oddział w Poznaniu), przygotowany w języku słowackim, miał na celu nakreślić ogólną panoramę myśli etnogenetycznej w średniowieczu, koncentrując się zwłaszcza na dziejopisarstwie węgierskim. Wybór ten nie był przypadkowy, gdyż Królestwo Węgierskie aż do swego rozpadu w 1918 r. było państwem wieloetnicznym z dużym udziałem ludności słowiańskiej. Szczegółowe badania referenta zdają się wskazywać, że pewne elementy tradycji Słowian panońskich, morawskich oraz chorwackich zostały włączone przez Węgrów do ich świadomości historycznej, uzasadniając węgierską dominację nad ludnością tubylczą.

Tematem wystąpienia Anny Kotłowskiej (UAM) był Teofilakt Simokatta, „Historiae – źródło do historii Słowian z pierwszej połowy VII wieku”. Referentka oparła się tutaj na przygotowanym wspólnie z Łukaszem Różyckim bilingwalnym wydaniu *Historii powszechnej* Teofilakta (Teofilakt 2016) i wskazała, jak scharakteryzował on Słowian, którzy w tym czasie zaczęli pojawiać się w kręgu zainteresowań elity (wschodnio)rzymskiej. Tekst został opublikowany drukiem jako: Kotłowska 2017.

Márta Font (Uniwersytet w Pécsu) w referacie „Рассказ о происхождении славян по Повести временных лет. Мифы летописца и историографии” zajęła się stosunkiem do siebie poszczególnych zwodów latopisarskich, Mária Bláhova zaś w wystąpieniu „Origo gentis v české středověké historiografii” przedstawieniem rodzimych początków w kronikarstwie czeskim. Całość zakończył Ryszard Grzesik zagadnieniem „Etnogeneza Słowian w polskich kronikach średniowiecznych”.

Wystąpienia spotkały się z żywym odbiorem słuchaczy – odbyła się ożywiona dyskusja wskazująca, że blok tematyczny okazał się potrzebny, a dzięki temu na forum Kongresu zagościła tematyka źródłoznawstwa mediewistycznego.

Komisja została akredytowana przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów na następną kadencję, w trakcie której rozszerzy krąg tematyczny zagadnień o materialne i ideowe aspekty tworzenia więzi państwowej we wczesnym średniowieczu, łącząc analizę źródeł pisanych ze źródłami archeologicznymi (artefakty kultury elitarnej, struktura osadnicza). Jednak w 2023 r., ze względu na organizację XVII Międzynarodowego Kongresu Sławistów w Paryżu, pierwszy raz poza ziemiami słowiańskimi, planujemy zorganizować blok tematyczny poświęcony bardzo szerokiej tematyce: Kontaktom Słowian z nie-Słowianami. Spotkanie przygotowawcze planujemy na lipiec 2020 r., kiedy Poznań gościć będzie uczestników The Medieval Chronicle Conference, w której uczestniczyć będzie część członków Komisji. O działalności Komisji Czytelnicy będą informowani.

P. S. Ze względu na pandemię koronawirusa The Medieval Chronicle Conference przeniesiona została na lipiec 2021 r.

ŹRÓDŁO

Teofilakt 2016, Θεοφύλακτος Σιμοκάττης. *Οι 'κουμηνική' ιστορία. Teofilakt Simokatta. Historia powszechna*, przekład, wstęp, komentarz i indeksy A. Kotłowska, Ł. Różycki, Poznań, Wydawnictwo Naukowe UAM.

LITERATURA

Kotłowska A. 2017, *Słowianie w Historii powszechnej Teofilakta Simokatty – bizantyńska perspektywa aksjologiczna*, „Slavia Meridionalis” 17. Dostęp w Internecie 6 marca 2019 r. pod adresem: <https://doi.org/10.11649/sm.1335>.

Ryszard Grzesik (Warszawa–Poznań), Márta Font (Pécs), Anna Kotłowska (Poznań)

ANEKSY

1. Statut Komisji Wczesnych Dziejów Słowian im. Prof. Gerarda Labudy przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów.
2. Skład Komisji Wczesnych Dziejów Słowian im. Prof. Gerarda Labudy przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów.

Aneks 1

**Statut Komisji Wczesnych Dziejów Słowian imienia Profesora Gerarda Labudy
przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów**

Komisja Wczesnych Dziejów Słowian imienia Profesora Gerarda Labudy przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów kontynuuje tradycje badań historyczno-slawistycznych zapoczątkowanych na I Międzynarodowym Kongresie Sławistycznym w Pradze w 1929 r., który uchwalił wszczęcie prac nad *Słownikiem starożytności słowiańskich*. Wieloletnie prace nad *Słownikiem* przyczyniły się do lepszego poznania przeszłości Słowian jako całości oraz poszczególnych ludów słowiańskich.

Komisja jest społeczną organizacją naukową grupującą badaczy zainteresowanych przeszłością Słowian i uwzględniających w badaniach kontekst ogólnosłowiański.

Celem Komisji jest poznawanie dziejów Słowian jako ogółu oraz poszczególnych ludów słowiańskich w kontekście ogólnosłowiańskim oraz badanie związków Słowian z nie-Słowianami.

Formą działania Komisji jest organizacja bloków tematycznych na Międzynarodowych Kongresach Sławistycznych. Możliwe jest też organizowanie posiedzeń naukowych w okresie między Kongresami. Zasadniczą formą kontaktów między członkami pozostaje droga elektroniczna.

Na czele Komisji stoi Prezydium złożone z Przewodniczącego, Zastępcy Przewodniczącego i Sekretarza, wybierane na pięcioletnią kadencję na posiedzeniach organizacyjnych podczas Międzynarodowych Kongresów Sławistycznych. Przewodniczący odpowiada za wybór i realizację problematyki badawczej, utrzymuje

kontakt z Koordynatorem komisji przy MKS. Sekretarz odpowiada za kontakty z członkami Komisji, sporządza i rozsyła protokoły z posiedzeń, odpowiada za stronę internetową.

Nowych członków rekomenduje trzech członków Komisji. Mogą zostać przyjęci za zgodą większości zwykłej w wyniku głosowania tajnego na posiedzeniu Komisji albo głosowania za pośrednictwem poczty elektronicznej. W tym przypadku Prezydium podaje w korespondencji elektronicznej wyniki głosowania.

Ustanie członkostwa następuje na pisemny wniosek zainteresowanego albo w wyniku braku aktywności wyrażającej się nieusprawiedliwioną absencją na trzech kolejnych posiedzeniach Komisji.

Przyjęto w Belgradzie podczas XVI Międzynarodowego Kongresu Sławistów dnia 23 sierpnia 2018 roku.

Aneks 2

Członkowie Komisji Wczesnych Dziejów Słowian imienia Profesora Gerarda Labudy przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów

1. Antoni Barciak, prof. dr hab., Katowice, Polska, Uniwersytet Śląski
2. Marie Bláhová, prof. PhD., DrSc., Praha, Czechy, Karlova Univerzita
3. Neven Budak, prof. dr sc., Zagreb, Chorwacja, Sveučilište u Zagrebu
4. Ilona Czamańska, prof. dr hab., Poznań, Polska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
5. Dariusz Dąbrowski, dr hab., prof. nadzw., Bydgoszcz, Polska, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego
6. Józef Dobosz, prof. dr hab., Poznań, Polska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
7. Márta Font, prof. dr hab., Pécs, Węgry, Pécsi Tudományegyetem – Zastępca Przewodniczącego
8. Hrvoje Gračanin, dr hab, prof. nadzw., Zagreb, Chorwacja, Sveučilište u Zagrebu
9. Barbara Grunwald-Hajdasz, mgr, Poznań, Polska, Instytut Sławistyki PAN
10. Ryszard Grzesik, prof. dr hab., Poznań, Polska, Instytut Sławistyki PAN – Przewodniczący
11. Martin Homza, prof. dr, Bratislava, Słowacja, Univerzita Komenského
12. Michał Kara, dr hab, prof. nadzw., Poznań, Polska, Instytut Archeologii i Etnologii PAN
13. Anna Kotłowska, dr hab., prof. nadzw., Poznań, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza – Sekretarz
14. Rastislav Kožíak, PhD., PhD., Banská Bystrica, Słowacja, Univerzita Mateja Bela

15. Zoran Ladić, prof. dr hab., Zagreb, Chorwacja, Hrvatska Akademija Znanosti i Umjetnosti
16. Mirosław Leszka, prof. dr hab., Łódź, Polska, Uniwersytet Łódzki
17. Dorota Leśniewska, dr, Warszawa, Polska, Instytut Sławistyki PAN
18. Wojciech Mądry, dr, Poznań, Polska, Instytut Sławistyki PAN
19. Michał Parczewski, prof. dr hab., Rzeszów, Polska, Uniwersytet Rzeszowski
20. Zdzisław Pentek, dr hab., prof. nadzw., Poznań, Polska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
21. Adrien Quéret-Podesta, dr, Ászod/Clermont-Ferrand, Węgry-Francja, badacz niezależny
22. Gábor Szeberényi, mgr, dyrektor Centralnej Biblioteki, Pécs, Węgry, Pécsi Tudományegyetem
23. Przemysław Urbańczyk, prof. dr hab., Warszawa, Polska, Instytut Archeologii i Etnologii PAN
24. László Veszprémy, prof. dr hab., Budapest, Węgry, Hadtörténeti Intézet és Múzeum
25. Myrosław Wołoszczuk, doc. dr hab. Iwano-Frankiws'k, Ukraina, Prykarpats'kyj Uniwersytet
26. Peter Zubko, prof. PhDr., ThDr., PhD., Bratislava, Słowacja, Slovenská akadémia vied
27. Peter Žeňuch, prof. PhDr., DrSc., Bratislava, Słowacja, Slovenská akadémia vied